

УДК 159.9-051:37.013.42-051

Тетяна КОБИЛЯНСЬКА

*здобувач Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини
e-mail: lab.eco@udpu.edu.ua*

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПСИХОЛОГА ОСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ У ПОРІВНЯННІ З СУМІЖНИМИ ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті висвітлено характерні ознаки праці психолога. Встановлено, що робота психолога орієнтована на допомогу іншим людям у вирішенні складних життєвих проблем. Розкрито, що роботу психолога і соціального педагога об'єднує стратегічна мета – створення умов для розвитку дитини. Доведено, що психолог здійснює психолого-педагогічну діяльність, а соціальний педагог – соціально-педагогічну, практичні психологи – формують психологічну готовність учасників освітнього процесу (учнів, батьків, педагогів, адміністрації) до роботи із сім'ями.

Ключові слова: соціальний педагог, психолог, практичний психолог, психолог освітнього закладу, взаємодія.

Модернізація суспільства об'єктивно ґрунтується на людських ресурсах, покликаних забезпечити глибокі і багатопланові перетворення у всіх його сферах. Ці перетворення висувають високі вимоги до індивідуально-психологічних особливостей учасників процесу змін, припускають самовіддачу, постійний інтелектуальний, особистісно-професійний розвиток, розкриття і реалізацію творчого потенціалу, а також стійкість до ситуацій конкуренції, емоційно-психологічної напруги, психологічних перевантажень і емоційного вигорання тощо.

У цих умовах зростає значимість психологів, підготовлених до психологічного супроводу особистісного розвитку та професійної діяльності, виробничих відносин і надання кваліфікованої допомоги людям в відповідальних життєвих ситуаціях [4, 4].

Кожна професійна діяльність вимагає від фахівця певного набору особистісних якостей і здібностей, в структурі яких під впливом її специфіки проявляються професійно значущі з них. Це притаманно тим особам, що зацікавлені професійною діяльністю, відчувають задоволення від її освоєння та практичної роботи [7, 6].

Психологічна діяльність, специфіка діяльності психологів освіти виступала предметом дослідження педагогів (О. Агарков, О. Безпалько, О. Водяна, І. Грига, І. Зверева, А. Капська, О. Карп) та психологів (І. Булах, О. Бондаренко, Л. Бурлачук, В. Волошина, Н. Макаренко, С. Максименко, Н. Мась, В. Панок, Н. Пророк, В. Семиченко, Я. Стреляу, Т. Яценко). Результати досліджень більшості учених підтверджують необхідність наявності спеціальних здібностей до професійної діяльності психолога, зокрема орієнтованого на

роботу з сім'єю. Професійна діяльність психолога вимагає відповідної освіти, професійної майстерності; пов'язана з пізнанням суто індивідуальних особистісних особливостей людей, їх глибоких внутрішніх переживань і станів. У процесі роботи психолог оперує інформацією, недбале використання якої може завдати непоправної шкоди окремим людям, сім'ям, колективам, авторитету самої психології [2, 76].

Мета статті – розкрити особливості професійної діяльності психолога освітнього закладу у порівнянні з суміжними видами діяльності.

Професійна діяльність психолога має особливу специфіку, пов'язану зі складністю, неоднозначністю психічних процесів, властивостей і станів людини та їх проявів у різних галузях людської діяльності, міжособистісної і соціальної взаємодії. У професійній діяльності психолога часто доводиться аналізувати події не лише сьогодення, а й минулого та майбутнього. І лише на підґрунті такого зіставлення спрогнозувати інформацію на майбутнє [5, 90].

Поряд із загальними закономірностями і характерними ознаками праці психолога має свою специфіку. Вона присутня у всіх його складових – в цілях, завданнях, результатах, в умовах, змісті і технології її здійснення.

Дослідження Л. Темнової показують, що відмітними особливостями праці психолога за цілями, завданнями і результатами є такі: обумовленість цілей і завдань праці соціальному замовленню суспільства, організації, конкретної людини; поєднання в задачах різноманіття складових, які визначають поліфункціональність праці; конгруентність (збіг) висунутих цілей, завдань і функцій з особистісними можливостями, потребами і діями

практичного психолога; соціально-правова, моральна, функціональна і тимчасова регламентація праці не тільки вимогами нормативних актів, а й науковими рекомендаціями, принципами професійної етики; інтегративний характер продукту праці, що складається з процесу і результатів діагностичного, корекційно-розвиваючого, консультативного характеру [9, 74].

Сфера діяльності психолога досить широка, зокрема соціально-психологічні служби, медичні установи, школи, дитячі садки та ін. [6, 123].

Отже, робота психолога по суті своїй орієнтована на допомогу іншим людям у вирішенні складних життєвих проблем. Тому вибір саме психологічної професії передбачає чітко виражену гуманітарну орієнтацію (орієнтацію на людину з її проблемами).

Дослідження О. Шумакової показали, що професійне місце психолога в освітньому закладі пов'язано з дотриманням психолого-педагогічних умов, сприятливих для розвитку дитини, психолого-педагогічним супроводом освітнього процесу [12, 30].

Сукупність характеристик кваліфікованого практичного психолога в порівнянні з некваліфікованим безвідносно до конкретного виду професійної діяльності представлена в моделі Г. Абрамової [1, 44-47].

Автор розділяє якості психолога на кваліфіковані і некваліфіковані і дає їм характеристику згідно: мети психологічної допомоги, ставлення і реакції в ситуації професійної діяльності, світогляду (концепції) практичного психолога, його культурної продуктивності, конфіденційності, обмеження в діяльності, міжособистісного впливу, людської гідності, узагальненої теорії, ставлення до узагальненої теорії.

Цілісна модель (образ) психолога-професіонала за дослідженнями Л. Темнової включає характеристики його психологічного ресурсу і властивостей, психічні процеси, характер, темперамент, стійкі психічні стани; мотиваційно діяльні характеристики (професійна самосвідомість, спрямованість, стиль праці); вміння в будь-яких умовах послідовно залишатися на позиції, обумовленій значимістю праці; вміння розвивати і реалізувати здібності і творчий потенціал; вміння долати недієздатні стереотипи і здійснювати сходження до вершин професіоналізму; вміння домагатися оптимальності праці в рамках цілісного діяльно-виховного процесу [9, 66].

Психолого-педагогічна діяльність психолога освіти містить, поряд з психологічною складовою, педагогічний компонент. До функцій педагогічної складової відносяться: 1) формування когнітивної, когнітивно-діяльнісної, діяльнісної та рефлек-

сивної складових; 2) структурування ієрархії мотивів навчальної та професійної діяльності, найбільш адекватної ефективній реалізації мети і завдань професійної діяльності; 3) розвиток професійних схильностей до здійснення відповідної діяльності; 4) розвиток професійної самосвідомості; 5) особистісний розвиток психолога [10, 60].

Психологічна складова включає в себе психологічну діагностику, корекцію і профілактику [8, 51].

Діагностика спрямована на виявлення проблемних психологічних зон в сім'ї. Профілактика – на їх запобігання. Корекція міжособистісних відносин відбувається, в основному, коли в родині існує психологічне насильство над дитиною, що приводить до порушення її нервово-психічного стану [11, 150].

До такого виду насильства відноситься залякування, образа дитини, приниження її честі та гідності, порушення довіри. Соціально-психологічна корекція розкриває конфлікти внутрішньосімейних взаємин і відносин між сім'єю і суспільством. Її мета – допомогти членам сім'ї дізнатися, як вони взаємодіють один з одним, а потім – як зробити ці взаємодії більш конструктивними [3, 35].

Проте, існує проблема взаємодії та співпраці учасників-фахівців педагогічного процесу наприклад, психолога і соціального педагога.

Досліджуючи основні напрями професійної діяльності соціального педагога і психолога в освітньому закладі, можна відзначити, що їх дії об'єднує стратегічна мета – створення умов для розвитку дитини.

У соціально-педагогічній діяльності соціальний педагог виявляє дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків, надання допомоги, сприяння поліпшенню умов життя і виховання дитини в сім'ї. Психолог створює умови і надає допомогу дитині в процесі її цілісного психічного і особистісного розвитку, в вирішенні навчальних проблем, поведінки і психічного самопочуття.

Інтегративні знання і дії зазначених фахівців є необхідними і визначальними в їх партнерстві. Психолог здійснює, по суті, психолого-педагогічну діяльність, а соціальний педагог – соціально-педагогічну. Взаємопроникнення зазначених діяльностей, на думку С. Комової, об'єктивно пов'язано з суміжним характером наук, педагогічною складовою [3, 62].

Аналіз основних напрямів роботи соціального педагога та психолога показав, що в них організаційно і змістовно передбачена інтеграція діяльності цих фахівців. В основному їх спільні дії на практиці проглядаються і зводяться до роботи з проблемними сім'ями і дітьми.

На нашу думку, суть діяльності психолога освітнього закладу становить специфіка діяльності психолога-практика, яка здійснюється в неспецифічних для нього умовах педагогічного процесу. Порівняльна характеристика діяльності педагога-предметника, соціального педагога, психолога освітнього закладу та практичного психолога показана у таблиці 1.

Отже, психолог освітнього закладу не просто психолог-практик, який діє в умовах освітнього закладу (це фахівець, діяльність якого набуває індивідуально-специфічного характеру з цілою низкою відмінних рис, до таких відносяться: суб'єкти впливу, зміст і форми діяльності).

Особливостями суб'єктів впливу визначено:

- на відміну від практичного психолога, об'єктом діяльності якого є окрема приватна особа, суб'єктами впливу психолога освітнього закладу можуть бути і приватна особа (батьки, вихованець), і фахівець (педагог), і керівник (адміністрація), в тому числі їх групи (клас, колектив), при цьому нерідко вони можуть перебувати в суперечливих і навіть конфліктних відносинах, що робить особливо складним досягнення позитивного результату діяльності психолога освітнього закладу;
- основним об'єктом діяльності психолога освітнього закладу є дитина, яка в силу своїх вікових особливостей, як правило, не може усвідомити свої проблеми, пояснити їх і самостійно звернутися до психолога, що призводить до необхідності не тільки ініціативного прогнозування і виявлення негативних факторів, але переконання дорослих з метою отримання згоди на роботу з дитиною всім оточуючим соціумом (сім'єю, педагогами, однолітками);
- основний предмет діяльності психолога освітнього закладу – дитяча психіка не є усталеною і сформованою, вона постійно знаходиться в процесі розвитку і під впливом індивідуальних умов виховання, які визначаються не самою дитиною, а дорослими, і які самостійно вона змінити не може, оскільки в діяльності психолога освіти не завжди є можливим встановлення суб'єкт-суб'єктних відносин з дитиною, що передбачає її активну участь у вирішенні власних проблем.

Особливостями змісту та форм діяльності психолога освітнього закладу визначено:

- 1) головним змістом діяльності педагога є конкретні знання (математичні операції, фізичні закони, хімічні реакції, історичні акти тощо), головним змістом діяльності психолога освітнього закладу є слово, яке змінює не просто систему знань і уявлень людини, але робить іншою, більш доско-

- налою і особистість і освітнє середовище;
- 2) відмова від оціночної позиції по відношенню до об'єкту діяльності, є межею, що розділяє роботу практичного психолога та педагога. Оцінка є одним з центральних компонентів педагогічної діяльності, в той час як найважливішим принципом практичної психології виступає правило, не оцінювати клієнта, а приймати його таким, яким він є;
- 3) психолог освітнього закладу не повинен бути включеним в педагогічну систему заохочень і покарань, що активно використовуються в освітній діяльності. Учитель природно вписується в сітку розкладу занять, у психолога немає уроків, він не вчить, але надає освіту і розвиває, навіть якщо психолог є вчителем психології, що нерідко зустрічається в сучасній школі, замість уроку він використовує бесіду, замість групової роботи з цілим класом – індивідуальні зустрічі та заняття, замість монологу вчителя – монолог дитини і діалог з нею;
- 4) діяльність педагога заздалегідь точно планується і реалізується незалежно від подій, що відбуваються. Діяльність психолога освітнього закладу навпроти, дуже рухлива і в певній мірі залежить від щоденних ситуацій та конкретних проблем;
- 5) діяльність психолога освітнього закладу менш схильна до стереотипізації в порівнянні з педагогічною діяльністю.

Отже, психолог в сучасній школі – це фахівець з профілактики неблагополуччя в стані психічного та психологічного здоров'я, що забезпечує психологічну безпеку розвитку особистості в умовах конкретного середовища.

Професія психолога порівняно молода для педагогічної освіти. О. Шумакова зазначає, що затребуваність педагогічної практики в психологах постійно зростає, тому змінюється професійне поле їх діяльності, в сферу взаємодії з ними включаються нові пласти суб'єктів освітнього простору [12, с. 66].

До типових завдань психолога освітнього закладу автором віднесено:

- в сфері розвиваючої діяльності – діагностику рівня психічного розвитку дітей; розробку розвиваючих програм психологічного супроводу дітей в освітньому процесі; розробку корекційно-розвивальних програм для дітей з труднощами в навчанні; проведення розвиваючих занять для різних категорій дітей з урахуванням індивідуальних особливостей; психологічну підтримку вчителів в освітньому процесі;
- в сфері навчально-виховної діяльності – психолого-педагогічне забезпечення освітнього процесу; організацію суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу; використання сучасних науково

Таблиця 1 – Об'єктивні ознаки професійної діяльності психолога освітнього закладу (в порівнянні з суміжними видами діяльності)

Види	Педагог	Соціальний педагог	Психолог освітнього закладу	Практичний психолог
Сутність	Трансляція накопичених людством культури і досвіду молодому поколінню. Виховання дитячої особистості	Запобігання рецидивам порушення прав дитини в сім'ї, інформування про наявність порушень прав дитини в сім'ї, перевірка виконання членами сім'ї рекомендацій соціального педагога щодо запобігання порушення прав дитини в сім'ї	Збереження психологічного здоров'я і розвиток особистісного потенціалу всіх учасників педагогічного процесу	Надання психологічної допомоги людям у вирішенні складних життєвих проблем через повідомлення об'єктивної психологічної інформації
Напрями	Навчання, виховання, педагогічна робота: формування виховного середовища, організація діяльності вихованців, створення виховного колективу, розвиток індивідуальності особистості	Допомога і підтримка сім'ям. Соціально-педагогічна робота: формування виховного середовища, організація діяльності вихованців, створення виховного колективу, розвиток індивідуальності особистості	Психологічне вивчення та контроль розвитку суб'єкта і середовища, в якому воно відбувається. Психологічний вплив на розвиток особистості з метою його оптимізації. Науково-психологічне забезпечення освітнього процесу	Емоційна підтримка та увага. Виявлення і розвиток нових можливостей клієнта, його психологічної компетентності. Зміна ставлення до проблеми
Суб'єкти	Дитина, яку навчають і виховують		Суб'єкт, що входить в педагогічну систему освітнього закладу (дитина, педагог, батьки, адміністратор)	Носій психіки, як правило, відчуває психологічні труднощі і потребує допомоги психолога
Діяльність	Навчальна і позакласна, позашкільна діяльність дитини		Психіка суб'єкта – учасника освітнього процесу у всьому різноманітті станів, переживань і відносин	Психіка, суб'єктивність людини
Функції	Навчальна, виховна, контролююча, організаційна, комунікативна	Діагностична, попереджувально-профілактична, інформаційно наглядово-контрольна, охоронно-захисна, комунікативна координаційна	Психорозвивальна, психопрофілактична, психодіагностична, психокорекційна, психоконсультативна, психотерапевтична	
Фактори	Зовнішні (функціональні) Внутрішні (психічні)		Зовнішні: функціонально-технологічні дії як сукупність способів і прийомів вирішення психологічних завдань. Внутрішні: психічні дії (перцептивні, мнемічні, комунікативні тощо) і операційні (слухове сприйняття, соціальна перцепція, образне мислення тощо)	
Знання	Знання – предметні, загальноосвітні, психолого-педагогічні, вербальні, невербальні, наочні, інформаційні	Ознайомлення з особовою справою дитини, бесіда з дитиною та її батьками, оцінка освітнього середовища, визначення його відповідності потребам і можливостям дитини, вивчення індивідуальних особливостей та психічного розвитку дитини	Слово і особистість психолога, цінності, наукові знання і поняття, зовнішні засоби: методики, тести, тренінги, програми, спеціальна література, комп'ютерно-розмножувальна техніка, теле- і відео-апаратура, диктофон тощо.	
Уміння, якості	Освіченість, знання і вміння вихованця, сукупність стійких особистісних властивостей і якостей, всебічно і гармонійно розвинена особистість	Підвищення адаптивних можливостей дитини, розвиток комунікативних навичок, емоційної сфери, зниження рівня тривоги, подолання страхів, мінімізація агресивних поведінкових проявів, підвищення самооцінки дітей	Найближчий ефект психологічної допомоги, що складається з трьох чинників: участі і допомоги, розуміння того, що відбувається, поява надії на позитивні зміни. Віддалений ефект, що виявляється в сформованості внутрішньої потреби людини до позитивної самозміни і в її здатності до досягнення і збереження гармонійного стану психіки (психологічне здоров'я)	

- обґрунтованих і найбільш адекватних прийомів, методів і засобів навчання і виховання з урахуванням індивідуальних особливостей; виховання учнів у напрямі формування у них духовних, моральних цінностей і патріотичних переконань на основі індивідуального підходу;
- в сфері психолого-педагогічної діяльності – проектування і проведення роботи щодо профілактики в процесі навчання і виховання; організацію взаємодії батьків, учнів і педагогів як учасників освітнього процесу; проведення профорієнтаційної роботи; надання допомоги у вирішенні завдань виховання і розвитку учнів; індивідуальне консультування учасників освітнього процесу;
 - в сфері науково-методичної діяльності – виконання науково-методичної роботи, участь в роботі науково-методичних об'єднань; аналіз власної діяльності з метою її вдосконалення та підвищення своєї кваліфікації;
 - в сфері культурно-просвітницької діяльності – формування загальної культури учнів; організація культурного простору освітнього закладу;
 - в сфері організаційно-управлінської діяльності – раціональна організація навчального процесу з метою зміцнення і збереження здоров'я школярів; управління

педагогічним колективом з метою забезпечення реалізації освітніх програм; організація контролю за результатами навчання та виховання; ведення шкільної документації.

Поряд із загальними закономірностями і характерними ознаками праці психолога має свою специфіку. Робота психолога по суті своїй орієнтована на допомогу іншим людям у вирішенні складних життєвих проблем. Проте, існує проблема взаємодії та співпраці учасників-фахівців педагогічного процесу наприклад, психолога і соціального педагога. Практичні психологи та психологи освітнього закладу у цьому напрямі діяльності формують психологічну готовність учасників освітнього процесу (учнів, батьків, педагогів, адміністрації) до взаємодії з дітьми з особливими освітніми потребами через проведення відповідних заходів (надання індивідуальних та групових консультацій, розвивальні заняття, тренінги тощо).

Суть діяльності психолога освітнього закладу становить специфіка діяльності психолога-практика, яка здійснюється в неспецифічних для неї умовах педагогічного процесу.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні проблеми підготовки майбутніх психологів освітнього закладу до роботи із сім'ями підлітків.

Список використаних джерел

1. Абрамова Г. С. Практическая психология Учебник для студентов вузов. – Изд 6-е., перераб. и доп. – М: Академический Проект, 2001. – 480 с.
2. Ковалькова Т. О. Діагностичний інструментарій щодо перевірки ефективності підготовки майбутніх психологів до професійної діяльності в авіаційній галузі // Наукові записки [Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова]. Серія: Педагогічні та історичні науки. –2012. –Вип. 108. –С. 76–80.
3. Комова С. Ю. Формирование психологической готовности студентов-социальных педагогов к работе с семьей: дис. ... канд. психол. наук. –Воронеж, 2009. –176 с.
4. Краснощеченко И. П. Акмеологическая концепция становления и развития профессиональной субъектности будущих психологов: дис. ... д-ра психол. наук. – Калуга, 2012. – 388 с.
5. Поясок Т. Б., Беспарточна О. І. Прогностичні уміння як показник якості професійної підготовки майбутніх психологів//Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. –2015. –Вип. 1. – С. 89–95.
6. Процай Л. Підготовка майбутніх психологів до проектування й створення бази даних засобами OPENOFFICE.ORG BASE // Проблеми підготовки сучасного вчителя. –2014. –№ 9, Ч. 2. –С. 123–128.
7. Романовський О. Г. Особливості професійної підготовки майбутніх психологів в НТУ «ХПІ» // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. –2012. –Вип. 30–31. –С. 5–10.
8. Солодилова И. В. Профессиональная готовность будущих социальных педагогов в вузе к работе с неполными семьями: дис. ... канд. пед. наук. –Москва, 2009. – 271 с.
9. Темнова Л. В. Личностно-профессиональное развитие психолога в системе высшего образования: дис. ... д-ра психол. наук. –Москва, 2001. – 325 с.
10. Хлоповских Ю. Г. Особенности психолого-педагогической деятельности студентов – будущих психологов образования: дис. ... канд. психол. наук. – Воронеж, 2004. – 248 с.
11. Шубович М. М. Подготовка студентов вуза к социально-педагогической деятельности с семьей как фактор профессионального становления социального работника: дис. ... канд. пед. наук. – Ульяновск, 2003. – 265 с.
12. Шумакова О. А. Развитие базовой культуры взаимодействия психолога образования с родителями: дис. ... д-ра психол. наук. –Челябинск, 2011. – 400 с.

References

1. Abramova H. S. (2001) *Praktycheskaya psikhologhiya Uchebnyk dlya studentov vuzov* [Practical Psychology Textbook for college students]. Yzd 6-e., pererab. y dop. M: Akademicheskyy Proekt, 480.

2. Koval'kova T. O. (2012) Diagnostychnyy instrumentariy shchodo perevirky efektyvnosti pidhotovky maybutnikh psykholohiv do profesynoyi diyal'nosti v aviatsiyiniy haluzi [Diagnostic tool for checking the effectiveness of training future psychologists for professional activity in the aviation industry]. Naukovi zapysky Natsional'noho pedahohichnoho universytetu im. M. P. Drahomanova. Seriya: Pedahohichni ta istorychni nauky. Vyp. 108. 76–80.
3. Komova S. YU. (2009) Formyrovanye psikhologicheskoy hotovnosti studentov-sotsyal'nykh pedahohov k rabote s sem'ey [Formation of Psychological Readiness of Students-Social Teachers to Work with the Family]: dys. ... kand. psikholog. nauk. Voronezh, 176.
4. Krasnoshchechenko Y. P. (2012) Akmeologicheskaya kontseptsyya stanovlenyya y razvytyya professyonal'noy sub"ektnosti budushchykh psykholohov [Akmeological concept of formation and development of professional subjectivity of future psychologists]: dys. ... d-ra psikholog. nauk. Kaluha, 388.
5. Poyasok T. B., Bespartochna O. I. (2015) Prohnostychni uminnyya yak pokaznyk yakosti profesynoyi pidhotovky maybutnikh psykholohiv [Prognostic skills as an indicator of the quality of professional training of future psychologists]. Visnyk Kremenchuts'koho natsional'noho universytetu imeni Mykhayla Ostrohrads'koho. Vyp. 1. 89–95.
6. Protsay L. (2014) Pidhotovka maybutnikh psykholohiv do proektuvannya y stvorenniya bazy danykh zasobamy OPENOFFICE.ORG BASE [Preparation of future psychologists for the design and creation of the database by means of OPENOFFICE.ORG BASE]. Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelya. № 9, CH. 2. 123–128.
7. Romanovs'kyy O. H. (2012) Osoblyvosti profesynoyi pidhotovky maybutnikh psykholohiv v NTU «KHPI» [Features of the professional training of future psychologists in NTU "KhPI"]. Problemy ta perspektyvy formuvannya natsional'noyi humanitarno-tekhnichnoyi elity. Vyp. 30–31. 5–10.
8. Solodylova Y. V. (2009) Professyonal'naya hotovnost' budushchykh sotsyal'nykh pedahohov v vuze k rabote s nepolnymy sem'yamy [Professional readiness of future social educators in high school for work with incomplete families]: dys. ... kand. ped. nauk. Moskva, 271.
9. Temnova L. V. (2001) Lychnostno-professyonal'noe razvytye psykholoha v systeme vyssheho obrazovannya [Personal and professional development of a psychologist in the system of higher education]: dys. ... d-ra psikholog. nauk. Moskva, 325.
10. Khlopovskykh YU. H. (2004) Osobennosti psikhologo-pedahohicheskoy deyatel'nosti studentov – budushchykh psykholohov obrazovannya [Features of psychological and pedagogical activity of students – future psychologists of education]: dys. ... kand. psikholog. nauk. Voronezh, 248.
11. Shubovych M. M. (2003) Podhotovka studentov vuza k sotsyal'no-pedahohicheskoy deyatel'nosti s sem'ey kak faktor professyonal'noho stanovlenyya sotsyal'noho robotnyka [Preparation of university students for social and pedagogical activity with family as a factor of professional formation of a social worker]: dys. ... kand. ped. nauk. Ul'yanovsk, 265.
12. Shumakova O. A. (2011) Razvytye bazovoy kul'tury vzaymodeystviya psykholoha obrazovannya s rodytel'yamy [Development of the basic culture of interaction of the psychologist of education with parents]: dys. ... d-ra psikholog. nauk. Chelyabinsk, 400.

Кобылянская Т. В. Профессиональная деятельность психолога образовательных учреждений по сравнению со смежными видами деятельности

В статье освещены характерные признаки труда психолога. Установлено, что работа психолога ориентирована на помощь другим людям в решении сложных жизненных проблем. Раскрыто, что работу психолога и социального педагога объединяет стратегическая цель – создание условий для развития ребенка. Доказано, что психолог осуществляет психолого-педагогическую деятельность, а социальный педагог – социально-педагогическую, практические психологи – формируют психологическую готовность участников образовательного процесса (учеников, родителей, педагогов, администрации) к работе с семьями.

Ключевые слова: социальный педагог, психолог, практический психолог, психолог образовательного учреждения, взаимодействие.

Kobylianska T. V. Professional activity of the psychologist of educational institutions by comparison of intermediate activities

Abstract. In the article the characteristic signs of work of the psychologist, which are present in all its components – in the purposes, tasks, results, in the conditions, the content and technology of its implementation are highlighted. The purpose of the article is to reveal the peculiarities of the professional activity of a psychologist of an educational institution in comparison with related activities. It is established that the work of the psychologist is aimed at helping other people in solving difficult life problems. It is disclosed that the work of a psychologist and a social pedagogue combines the strategic goal of creating conditions for the development of a child. It is proved that a psychologist carries out psychological and pedagogical activity, and a social pedagogue – a socio-pedagogical one. Practical psychologists and psychologists of educational institutions in this area of activity form the psychological readiness of the participants in the educational process (students, parents, teachers, administration) to interact with children with special educational needs through appropriate measures (providing individual and group counseling, developmental classes, trainings, etc.). It is disclosed that the essence of activity of a psychologist of an educational institution is a specific activity of a psychologist-practitioner, which is carried out in non-specific conditions for her pedagogical process. Prospects for further research we see in the study of the problem of training future psychologists educational institution to work with the families of adolescents.

Key words: social pedagogue, psychologist, practical psychologist, psychologist of educational institution, interaction.